
Združitev obeh Goric kot posledica urbanega razvoja

Author(s): Tomaž VUGA

Source: *Urbani Izziv*, No. 14, INOVATIVNO MESTO (november 1990), pp. 59-62

Published by: Urbanistični inštitut Republike Slovenije

Stable URL: <https://www.jstor.org/stable/44179958>

Accessed: 26-09-2018 09:24 UTC

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <https://about.jstor.org/terms>

This article is licensed under a Attribution 4.0 International (CC BY 4.0). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>.

Urbanistični inštitut Republike Slovenije is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Urbani Izziv*

Tomaž VUGA

Združitev obeh Goric kot posledica urbanega razvoja

Takoj na začetku moram jasno poudariti, da o združitvi obeh mest ob meji ne razmišljam v političnem smislu ali smislu ustanavljanja novih eksteritorialnih ozemelj, kar se mi zdi ne glede na dogajanja v Evropi le žgečkljiva utopična misel, o kateri imamo z vso pravico različna mišljenja. Mislim na tisto stvarno praktično združevanje (proces, ki teče že dolgo let) obeh mest v prostorskem smislu s približevanjem meji, ki nenadoma postaja le črta, ne pa neprehodna bariera, ter združevanje življenja obeh mest, ki ga tudi to prostorsko približevanje omogoča in celo pospešuje.

Zato sem za svoj naslov prispevka uporabil smiselno zrcalno misel tisti, ki je napisana v vabilu Urbanističnega inštituta. Če bi namreč razmišljal o urbanih posledicah združitve, kot piše v vabilu, bi me gotovo vodilo k tistim utopičnim idejam, ki sem se jih odpovedal že na začetku.

V takem kontekstu razmišljanja sem tudi spremljal in ocenjeval polemiko med predsednikom Skupščine občine Nova Gorica Sergijem Pelhanom in vsemi, ki so oporekali njegovi pobudi. K sreči se polemika zaključuje s kar realnimi ugotovitvami, ki niso daleč od mojega razmišljanja o možnostih, ki nam jih nudi življenje ob meji. Pred tem pa sem se moral večkrat zgroženo spraševati, ali ljudje, ki živijo v Novi Gorici, res ne poznajo dolgoletnih naporov in bolj ali manj uspešno zaključenih projektov, ki so prav vsi imeli za cilj približevanje življenja v obeh mestih, za kar pa je eden od pogojev tudi njun skladen razvoj. Naj za osvežitev omenim le nekaj "urbanističnih" aktivnosti, pri katerih sem kot dolgoletni urbanist v Novi Gorici sodeloval ali pa jih celo vodil.

Že dolgo deluje med obema mestoma skupna komisija za urbanis-

tična in komunalna vprašanja. Ob njeni ustanovitvi smo med naloge, ki naj jih opravlja, na prvo mesto zapisali usklajevanje razvoja obeh mest s posebnim ozirom na cone, ki ležijo tik ob meji. V mislih smo imeli tudi izdelavo skupnega urbanističnega načrta obeh mest ali pa vsaj nekaterih najpomembnejših regulacijskih rešitev, ki naj bi bile vodilo za usklajevanje prostorskega razvoja. Do tega sicer res ni prišlo, vendar pa je bilo tesno sodelovanje in usklajevanje rešitev pri pripravi urbanističnega načrta Nove Gorice in pri pripravi regulacijskega plana (Plano regolatore) Gorice način za usklajevanje ne le infrastrukturnega omrežja, ampak tudi namenske rabe površin ob meji. Do tu smo prišli po urbani poti. Mnogo bolj neobremenjeno pa sopojav obeh mest ob meji obdelovali študentje arhitekture z Univerze v Benetkah, ki so si v začetku 70. let kar podajali kljuko na takratnem Zavodu za urbanizem Nova Gorica pri iskanju podatkov in podlag za izdelavo skupnega urbanističnega načrta obeh mest. Škoda, da večine teh študentskih nalog nimamo arhiviranih, kajti v sedANJI polemiki bi dobro ilustrirale neobremenjeno mladostno razmišljanje o tako izzivalnem problemu, kot je združevanje obeh mest; škoda je tudi, da smo takrat morali stike s študenti iz Benetk zaradi birokratskih zapletov pri dajanju podatkov in geodetskih podlag prekiniti, saj bi lahko v daljšem obdobju obdelave istega problema prišlo do zrelejših in tudi uporabnih predlogov.

Predvsem po Osimskih sporazumih je bilo na območju obeh mest izvedenih nekaj posegov, ki bistveno prispevajo k tesnejši povezanosti. Vsi se sicer nanašajo na izgradnjo prometnih objektov, niso pa vplivali le na prometne tokove, ampak tudi na drugačno organiziranje življenja ob meji. Med temi ima gotovo izjem-

no mesto najmanjši poseg, odprtje mejnega prehoda za pešce na Erjavčevi ulici. Možnosti, ki nam jih daje mejni prehod na ulici, ki neposredno po najkrajši možni liniji povezuje centra obeh mest, na žalost še niso izkoriščene, vendar že to, kar je, omogoča predvsem prebivalcem brez avtomobilov neposreden prehod, prebivalcem v neposredni bližini prehoda pa občutek (ki naj bi se razširil na celo mesto), da meje sploh ni in da, če npr. vina v domači trgovini slučajno ni, skočiš ponj v trgovino na drugo stran meje.

Gospodarsko pomembnejši je vsekakor mejni prehod Vrtojba z vsemi dejavnostmi, ki se ob njem razvijajo (avto-port na italijanski strani, prostocarinska cona na naši strani). Sam sem prepričan, da ne glede na polemike okrog izgradnje avtoceste ali hitre ceste ali - preprosto - ceste, ki bo boljša od obstoječe, moramo prometno lego obeh mest ovrednotiti in jo v bodoče še bolj izkoristiti kot do sedaj. Kako in za kaj, da bo čim manj negativnih posledic, je drugo vprašanje. Vendar gotovo drži osnovna ugotovitev, da je lega mest ob meji njuna komparativna prednost, ki se odraža tudi v pretoku blaga, storitev in ljudi. In nadaljnji razvoj tudi Nove Gorice (na italijanski strani to ni sporno) mimo upoštevanja možnosti, ki jih ta prednost omogoča, gotovo ne bo mogel.

Zelo zanimivo in z obeh strani konstruktivno je bilo usklajevanje mejne črte na območju mest. Vse korekcije, ki so bile uveljavljene po Osimskih sporazumih in sedaj veljajo kot dokončna meja, so odpravljale nelogičnosti in celo neumnosti začasne meje in so sledile izključno logiki urejanja mesta na eni in drugi strani ter potrebam življenja. Naj omenim le premik meje na našo stran ob železniški postaji v Novi Gorici, da je tako bila omogočena izgradnja ulice za avtobusni promet na italijanski strani, ali pa premik meje na mirenskem pokopališču na italijansko stran, tako da je končno celotno pokopališče na jugoslovanski strani.

In končno, izgradnja Sabotinske ceste, ki sicer nima neposredne zveze s prostorskim približevanjem obeh mest, je bistveno spremenila odnos mesta Nova Gorica do svoje okolice, saj so z njo Brda postala iz najbolj oddaljenega dela občine, dostopnega praviloma preko italijanskega ozemlja in mesta Gorice, čez noč predmestje Nove Gorice.

Sedaj pa k osrednjemu vprašanju o prostorskem združevanju obeh mest. Če bi mesti opazovali iz letala in bi dejanske situacije ne poznali od bliže, bi se nam zdelo to vprašanje nerazumljivo in brez potrebe, saj sta že prostorsko združeni. Meja z aviona se namreč ne vidi, prav tako pa tudi ne njene fizične posledice za razvoj.

Prej bomo ugotovili, da predstavlja veliko in težko premostljivo oviro novogoriška (prej goriška severna) železniška postaja, medtem ko vsi ostali deli mestne urbane tvorbe na jugoslovanski strani (vsem naseljem od Solkana do Vrtojbe pač ne moremo reči enotno mesto) vizualno in geografsko še vedno bolj težijo k svojemu naravnemu središču, ki ga predstavlja Goriški grad, kot pa k spajanju med seboj v enotno urbano tvorbo preko naravnih ovir, ki to otežujejo.

Ko stojimo na trdnih tleh, pa se nam ob vprašanju o prostorskem združevanju obeh mest pojavi cela vrsta problemov, ki kljub dosedanjim prizadevanjem niso bila razrešena, nekatera pa še ne niti začeta. S stališča urbanega razvoja bi bilo po pomembnosti tiste, ki jih imamo v mislih (ne trdim, da so to vsa) razvrstil takole:

Najprej bi se morali vprašati o funkciji posameznega mesta in o funkciji obeh mest skupaj v širšem prostoru in na to tudi dolgoročno odgovoriti. Pri tem mislim na nekatere funkcije, ki so ločene in bodo take tudi ostale (upravne, politične ipd.) in na funkcije, ki se lahko komplementarno razvijajo na obeh straneh meje in s tem pridobijo novo

višjo kvaliteto (npr. v trgovinah Nove Gorice in Gorice ljudje tako iz enega kot iz drugega mesta nabavljajo stvari tam, kjer so cenejše, torej živijo ceneje, kot če bi živeli samo v Gorici ali Novi Gorici). Podobno lahko velja za kulturo, rekreacijo, zdravstvo ipd. Za skupno programiranje vseh dejavnosti bi morali izoblikovati pristop, pri katerem bi se morali odločiti za nivo spontanosti oziroma planiranosti razvoja ter za instrumente, ki bi pospeševali komplementarni razvoj in prosto uporabo uslug čez mejo.

V ožjem prostorskem smislu pa predlagam proučitev naslednjih možnih skupnih aktivnosti:

Omenil sem že, da je železniška postaja v Novi Gorici glavna prostorska bariera med obema centralnima deloma mest. V dosedanjih razmišljanjih smo v Novi Gorici iskali rešitve, kako postajo "obrniti" proti Novi Gorici, s čemer bi Gorica na drugi strani meje dokončno "pokazala hrbet". Kako pa to postajo spremeniti v zvezo med mestoma v prostorskem in tudi v funkcionalnem smislu (da postane ne le novogoriška postaja, ampak ponovno tudi severna goriška postaja), je problem, ki je vreden proučitve in vsaj dolgoročne rešitve.

Maloobmejni prehod na Erjavčevi ulici je zaživel v svojem prometnem smislu, ni pa povzročil oživitve Erjavčeve ulice in ulice San Gabrielle v podaljškem na italijanski strani, kot smo pričakovali. Spontan razvoj je torej bil prepočasen in bi ga zato morali pospešiti tako, da bi ta ulica postala tudi vsebinska povezava med centroma. Nekatere urbanistične rešitve so v tem smislu vsaj na naši strani že pripravljene, treba jih je le realizirati.

Razbitost naselij, ki tvorijo urbani aglomerat na naši strani, povzroča sicer veliko težav, hkrati pa nudi tudi možnost za kvalitetnejše bivanje. Eden od možnih elementov za to je gotovo gozd Panovec, ki ločuje Novo Gorico od Rožne doline, s svojim podaljškom preko Kostanjevice pa

sega čez mejo do roba centra Gorice, zato se kar sam ponuja kot osrednji rekreacijski prostor obeh mest, z vseh strani dostopen peš ali z javnimi in privatnimi prevoznimi sredstvi. V tem smislu doslej Panovec še ni bil izrabljen in če ga tudi v bližnji prihodnosti ne zmoremo izbirati, ohranimoto možnost vsaj za v bodoče pri načrtovanju in izrabi prostora.

Soča kot sicer vizualno odmaknjena sestavina prostora postaja v zavesti meščanov z obeh strani meje vse bolj prisotna kot dragocen in edinstven vodni in obvodni ambient. K temu je mnogo pripomogla tudi polemika ob nameravani izgradnji jezusa za namakanje na italijanski strani, ki bi dokončno poplaval še zadnji delček naravne struge med hidroelektrarno Solkan in državno mejo. Razpoloženje meščanov in tudi ugotovitve strokovnjakov bi zato morali uporabiti za dokončno realizacijo ideje o skupnem krajinskem parku reke Soče, ki bi sicer moral biti v skladu z zakonodajo na obeh straneh meje sprejet ločeno, vendar pa vsebinsko in po režimu popolnoma uskaljen. S tem bi zaščitili Sočo pred nadaljnjimi posegi, hkrati pa stkali še eno vez v življenju med obema mestoma. Pobudo za to smo že v lanskem letu podali tako v stikih s predstavniki in strokovnjaki dežele Furlanije-Julijske krajine kot tudi na meddržavni komisiji za vodno gospodarstvo.

In končno, kljub "zazidalnosti do meje" je tik ob njej le še nekaj prostih površin, ki bi jih kazalo posebej valorizirati in njihovo izrabo posebno skrbno programirati. Omenim naj le območje ob železniški postaji v Novi Gorici do Solkanskega bloka, nekatere površine v Rožni dolini ter zemljišče južno od šempetrskega bloka, ki je deloma že zazidano. O izrabi teh edinstvenih površin bi se morali skupaj odločati strokovnjaki in uprava iz obeh mest.

V svojem prispevku sem se dotaknil le večjih posegov, ki lahko prispevajo k zblizevanju mest. Poleg tega pa seveda obstaja cela vrsta manjših, toda ne nepomembnih

možnosti, ki bi življenje v obeh mestih ne le zbližale, ampak ga tudi obogatile. Kajti le z bogatim in enakovrednim življenjem na obeh straneh meje lahko v resnici pričakujemo tesnejše povezovanje in prenašanje obeh mest v eno urbano aglomeracijo. Toda kako doseči bogato življe-

nje tudi v Novi Gorici, kjer naj se ne blešči le casino (pa še ta le za tujce), je vprašanje, ki ga ne more razrešiti niti ne samo urbani razvoj niti ne Nova Gorica sama. Lahko pa k temu prispeva.

Tomaž Vuga, dipl. inž. arh., Nova Gorica

